

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvyaē bālakāṇḍē

॥ dvātriṃśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ dvātriṃśaḥ sargaḥ ॥

*brahmaputrasya kuśasya caturṇāṃ putrāṇāṃ varṇanaṃ
śōṇabhadrataṭavartibhūtalasyōpari vasōradhikārasya
pratipādanaṃ kuśanābhasya kanyāśatasya vāyōḥ kōpēna
kubjatvam*

*brahmayōnirmahānāsīt
kuśō nāma mahātapāḥ |
akliṣṭavratadharmajñāḥ
sajjanapratipūjakaḥ ॥ 1.32.1 ॥*

*sa mahātmā kulīnāyāṃ
yuktāyāṃ sumahābalān |
vaidarbhyāṃ janayāmāsa
caturaḥ sadṛśān sutān ॥ 1.32.2 ॥*

*kuśāmbaṃ kuśanābhaṃ ca
asūrtarajasaṃ vasum |
dīptiyuktān mahōtsāhān
kṣatradharmacikīrṣayā ॥ 1.32.3 ॥*

tānuvāca kuśaḥ putrān
 dharmiṣṭhān satyavādinaḥ |
 kriyatāṃ pālanam putrā
 dharma prāpsyatha puṣkalam || 1.32.4 ||

kuśasya vacanam śrutvā
 catvārō lōkasattamāḥ |
 nivēśam cakrirē sarvē
 purāṇām nṛvarāstadā || 1.32.5 ||

kuśāmbastu mahātējāḥ
 kauśāmbīmakarōt purīm |
 kuśanābhastu dharmātmā
 puraṃ cakrē mahōdayam || 1.32.6 ||

asūrtarajasō nāma
 dharmāraṇyam mahāmatih |
 cakrē puravaram rājā
 vasunāma girivrajam || 1.32.7 ||

ēṣā vasumatī nāma
 vasōstasya mahātmanaḥ |
 ētē śailavarāḥ pañca
 prakāśantē samantataḥ || 1.32.8 ||

sumāgadhī nadī ramyā
 māgadhān viśrutā'yayau |
 pañcānām śailamukhyānām
 madhyē mālēva śōbhatē || 1.32.9 ||

saiṣā hi māgadhī rāma
 vasōstasya mahātmanaḥ |
 pūrvābhicaritā rāma
 sukṣētrā sasyamālinī || 1.32.10 ||

kuśanābhastu rājarṣiḥ
 kanyāśatamanuttamam |
 janayāmāsa dharmātmā
 ghṛtācyāṃ raghunandana || 1.32.11 ||

tāstu yauvanaśālinyō
 rūpavatyaḥ svalaṅkṛtāḥ |
 udyānabhūmimāgamyā
 prāvṛṣīva śatahradāḥ || 1.32.12 ||

gāyantyō nṛtyamānāśca
 vādayantyastu rāghava |
 āmōdaṃ paramaṃ jagmu -
 rvarābharaṇabhūṣitāḥ || 1.32.13 ||

atha tāścārusarvāṅgyō
 rūpēṅāpratimā bhuvi |
 udyānabhūmimāgamyā
 tārā iva ghanāntarē || 1.32.14 ||

tāḥ sarvā guṇasampannā
 rūpayauvanasaṃyutāḥ |
 drṣṭvā sarvātmakō vāyu -
 ridaṃ vacanamabravīt || 1.32.15 ||

ahaṃ vaḥ kāmāyē sarvā
 bhāryā mama bhaviṣyatha |
 mānuṣastyajyatāṃ bhāvō
 dīrghamāyuravāpsyatha || 1.32.16 ||

calaṃ hi yauvanaṃ nityaṃ
 mānuṣēṣu viśēṣataḥ |
 akṣayaṃ yauvanaṃ prāptā
 amaryaśca bhaviṣyatha || 1.32.17 ||

tasya tad vacanaṃ śrutvā
 vāyōrakliṣṭakarmanaḥ |
 apahāsyā tatō vākyaṃ
 kanyāśatamathābravīt || 1.32.18 ||

antaścarasi bhūtānāṃ
 sarvēśāṃ surasattama |
 prabhāvajñāśca tē sarvāḥ
 kimarthamavamanyasē || 1.32.19 ||

kuśānābhasutā dēva
 samastāḥ surasattama |
 sthānāccyāvayituṃ dēvaṃ
 rakṣāmastu tapō vayam || 1.32.20 ||

mā bhūt sa kālō durmēdhaḥ
 pītaṃ satyavādinam |
 avamānya svadharmēṇa
 svayaṃ varamupāsmahē || 1.32.21 ||

pitā hi prabhurasmākaṃ
 daivataṃ paramaṃ ca saḥ |
 yasya nō dāsyati pitā
 sa nō bhartā bhaviṣyati || 1.32.22 ||

tāsāṃ tu vacanaṃ śrutvā
 hariḥ paramakōpanaḥ |
 praviśya sarvagātrāṇi
 babhañja bhagavān prabhuḥ || 1.32.23 ||

aratnimātrākṛtayō
 bhagnagātrā bhayārditāḥ |
 tāḥ kanyā vāyunā bhagnā
 viviśurnṛpatērgṛham |
 praviśya ca susambhrāntāḥ
 salajjāḥ sāstralōcanāḥ || 1.32.24 ||

sa ca tā dayitā bhagnāḥ
 kanyāḥ paramasōbhanāḥ |
 drṣṭvā dīnāstadā rājā
 sambhrānta idamabravīt || 1.32.25 ||

kimidaṃ kathyatāṃ putryaḥ kō dharmamavamanyatē |
 kubjāḥ kēna kṛtāḥ sarvāścēṣṭantyō nābhibhāṣatha |
 ēvaṃ rājā viniḥśvasya samādhiṃ sandadhē tataḥ || 1.32.26 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye
 bālakāṇḍē dvātriṃśaḥ sargaḥ ||